

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
POE, EDGAR ALLAN

Butoiul de amontillado : nuvele / Edgar Allan Poe ;
trad.: Gabriel Mălăescu. - București : MondoRo, 2014
ISBN 978-606-8395-76-0

I. Mălăescu, Gabriel (trad.)

821.111(73)-32=135.1

Coperta: Daniel Țuțunel

Departament Difuzare

tel. 021-211.25.00

mail: comenzi@grammar.ro

www.grammar.ro

Butoiul de Amontillado

Cele o mie de nedreptăți ale lui Fortunato le-am îndurat cum am putut mai bine, dar când a trecut la insultă, am jurat să mă răzbun. Voi, care îmi cunoașteți firea atât de bine, nu veți presupune, totuși, că am rostit vreo amenințare. „Cândva” voi fi răzbunat; acesta era un lucru clar stabilit – dar claritatea cu care a fost hotărât excludea ideea de risc. Trebuia nu numai să pedepsesc, ci să pedepsesc fără a fi pedepsit. O insultă nu este răzbunată atunci când cel ce o răzbună este pedepsit. De asemenea, ea nu este răzbunată când cel ce se răzbună nu reușește să îl facă pe cel care l-a jignit să se simtă la fel.

Trebuie să înțelegeți că nici cu vorba, nici cu fapta nu i-am dat lui Fortunato motiv să se îndoiască de bunăvoința mea. Am continuat, după cum aveam obiceiul, să îi zâmbesc în față, iar el nu a băgat de seamă că „acum” zâmbetul meu înflorea la gândul sfârșitului lui.

El avea un punct slab – Fortunato ăsta – deși din alte aspecte era un om respectabil, chiar de temut. Se mândrea cu cunoașterea sa într-ale vinurilor. Puțini italieni au adevăratul spirit *virtuoso*. În cea mai mare parte, entuziasmul lor este adoptat să se potrivească momentului și ocaziei – să practice impostura în fața milionarilor britanici și austrieci. În ceea ce privește cunoașterea picturii și a pietrelor prețioase, Fortunato, ca și compatrioții săi, era un șarlatan – dar în ceea ce privește vinurile vechi era sincer. În acest aspect nici eu nu eram mai prejos ca el. Eram priceput

în vinurile bune italienești și cumpăram mult de câte ori aveau ocazia.

Era pe înserat, într-o seară în timpul nebuniei maxime a sezonului carnavalului, când l-am întâlnit pe prietenul meu. El m-a acostat cu o cordialitate excesivă pentru că băuse cam mult. Omul purta un costum de arlechin. Avea o haină strâmtă pestriță, iar pe cap o bonetă țuguiată cu clopoței. Am fost atât de încântat să-l văd, încât am crezut că îi voi strânge mâna la nesfârșit.

I-am spus:

— Dragul meu Fortunato, ce noroc că te-am întâlnit! Cât de bine arăți astăzi! Dar am primit un butoi de cincizeci de vedre de Amontillado, sau așa mi s-a spus, și am unele îndoieli.

— Cum! a făcut el. Amontillado? Cincizeci de vedre? Imposibil! Chiar în mijlocul carnavalului!

— Am ceva îndoieli, am răspuns eu, și am fost destul de prost să plătesc pentru el ca fiind Amontillado fără să-ți cer părerea. Nu erai de găsit și m-am temut să nu pierd un chilipir.

— Amontillado?

— Am unele îndoieli.

— Amontillado?

— Și trebuie să scap de ele.

— Amontillado?

— Dacă ești ocupat, mă duc la Luchesi. Dacă există cineva cu simț critic, el este acela. El îmi va spune...

— Luchesi nu știe să deosebească Amontillado de Xeres.

— Și totuși niște nebuni pun pariu că simțul lui este la fel de bun ca al tău.

— Hai să mergem.

— Încotro?

— Spre pivnițele tale.

— Prietene, nu; nu vreau să abuzez ce bunăvoința ta. Am impresia că ești ocupat. Luchesi...

— Nu sunt ocupat... haide!

— Prietene, nu. Nu-i vorba că ești ocupat, ci că știu că frigul îți face rău. Pivnițele sunt insuportabil de umede. Sunt tapetate cu salpetru.

— Să mergem, totuși. Frigul nu-i nimic. Amontillado? Ai fost păcălit. Cât despre Luchesi, el nu deosebește Xeresul de Amontillado.

Spunând acestea, Fortunato mă apucă de braț. Punându-mi o mască de mătase neagră și înfășurându-mă strâns într-o mantie, l-am lăsat să mă tragă în grabă spre al meu *palazzo*.

Servitorii nu erau acasă; pleaseră pe furiș să petreacă în cinstea acelei zile. Le spuseseam că nu mă întorc până dimineața și le dădusem poruncă să nu se miște din casă. Această poruncă a fost suficientă, știam foarte bine, ca să asigure dispariția lor imediată – a tuturor – în clipa în care am întors spatele.

Am luat din suporturile lor două torțe și, dându-i una dintre ele lui Fortunato, l-am condus prin câteva rânduri de încăperi la bolta care dădea spre pivnițe. Am coborât o scară lungă și șerpuitoare, cerându-i să aibă grijă pe unde calcă. Am ajuns în cele din urmă la piciorul scării și ne-am oprit pe pământul urned al catacombelor familiei Montresor.

Mersul prietenului meu era nesigur și clopoțeii de pe bonetă zdrăngăneau în timp ce el pășea.

— Butoiul? a întrebat el.

— E ceva mai departe, am spus eu. Dar privește broderia albă care strălucește pe pereții peșterii!

S-a întors spre mine și m-a privit în ochi cu două globuri încețoșate care distilau umoarea beției.

— Salpetru? a întrebat el în cele din urmă.

— Salpetru, am răspuns eu. De cât timp ai tusea asta?

— Hâr! Hâr! Hâr!... Hâr! Hâr! Hâr!... Hâr! Hâr! Hâr!... Hâr! Hâr! Hâr! Hâr!

Bietului meu prieten i-a fost imposibil să răspundă câteva minute.

— Nu-i nimic, a spus el în cele din urmă.

— Hai, am spus eu pe un ton hotărât; ne întoarcem; sănătatea ta este prețioasă. Ești bogat, respectat, admirat, iubit; ești fericit așa cum eram eu odată. Ești un om căreia i se va duce dorul. La mine nu e cazul. Ne întoarcem; te vei îmbolnăvi și nu vreau să fie din cauza mea. Pe lângă asta, mai e Luchesi...

— Ajunge! spuse el. Tusea e un fleac; nu o să mă omoare. Nu o să mor dintr-o tuse.

— Adevărat... adevărat, am răspuns eu, și chiar nu voiam să te alarmezi degeaba... dar ar trebui să ai mare grijă. O gură din Medocul ăsta ne va feri de umezeală.

Aici am scos dopul unei sticle pe care am tras-o dintr-un șir lung de surate ale ei, care stăteau culcate pe un pat de mucegai.

— Bea, i-am spus, întinzându-i vinul.

El a ridicat sticla la buze cu un rânet. S-a oprit și a dat din cap către mine, în vreme ce clopoței zdrăngăneau.

— Beau, a spus el, pentru cei ce se odihnesc în jurul nostru.

— Iar eu, pentru viața ta lungă.

El mi-a luat brațul din nou și am pornit.

— Pivnițele astea, a spus el, sunt imense.

— Familia Montresor, am răspuns eu, a fost una mare și numeroasă.

— Am uitat ce blazon aveți.

— Un picior omenesc uriaș de aur pe un câmp azuriu; piciorul strivește un șarpe încovoiat ai cărui colți sunt înfiți în călcâi.

— Și ce motto are?

— *Nemo ne impune lacessit.* (Nimeni nu mă atacă și rămâne nepedepsit.)

— Bun! zise el.

Vinul îi sclipea în ochi și clopoței zdrăngăneau. Însăși închipuirea mea se înfierbânta din cauza medocului. Trecusem printre ziduri clădite din grămezi de oase, cu butoaie și bârne de lemn care se amestecau în cele mai întunecate colțuri ale catacombelor. M-am oprit din nou și de data aceasta am îndrăznit să îl apuc pe Fortunato de un braț, deasupra cotului.

— Salpetrul! am spus eu. Vezi? Se îngroașă. Atârnă de bolți precum mușchiul. Ne aflăm sub albia râului. Picăturile de umezeală se scurg printre oase. Vino! Să ne întoarcem până nu e prea târziu. Tusea ta...

— Nu-i nimic, a spus el; să continuăm. Dar mai întâi, încă o gură de medoc.

Am desfăcut și i-am întins o butelcă de De Grève. El a golit-o într-o clipă. Ochii îi sclipeau cu o lumină sălbatică. Rădea și arunca sticla în sus cu gesturi pe care nu le înțelegeam.

L-am privit uimit. El a repetat mișcarea – una grotescă.

— Nu înțelegi? a întrebat el.

— Nu.
 — Atunci nu faci parte din frăție.
 — Cum?
 — Nu faci parte dintre masoni.
 — Ba da, am spus eu, ba da.
 — Tu? Imposibil! Mason?
 — Mason, am răspuns.
 — Un semn, a spus el.
 — Acesta este, am răspuns, scoțând o mistrie de sub cutele mantiei.
 — Glumești! a exclamat el dându-se câțiva pași înapoi. Dar să mergem la Amontillado.

— Așa să fie, am spus eu, punând unealta înapoi sub mantie și dându-i din nou brațul meu. El s-a sprijinit greoi pe acesta. Am continuat drumul în căutare de Amontillado. Am trecut pe sub un șir de bolți joase, am coborât, am trecut pe sub altele și am coborât din nou, am ajuns la o criptă adâncă în care aerul stătut făcea torței noastre mai mult să sclipească decât să ardă.

În cel mai îndepărtat capăt al criptei a apărut alta mai puțin spațioasă. Pe pereții ei erau înșirate rămășițe omenesti, îngrămădite până la bolta de deasupra capetelor noastre, după moda marilor catacombe din Paris. Trei laturi ale acestei cripte interioare erau ornate în felul acesta. De pe cea de-a patra, oasele fuseseră dărâmate și zăceau în dezordine pe pământ, formând într-un loc o movilă destul de mare. În interiorul peretelui astfel descoperit de mutarea oaselor, am observat încă un spațiu adânc de vreo patru picioare, lat de trei și înalt de șase-șapte. Părea să nu fi fost construit cu un scop anume, ci doar pentru a forma intervalul dintre două din suporturile colosale ale tavanului

catacombelor și era mărginit de unul dintre pereții lor circulari de granit.

În van încerca Fortunato, ridicând torța aproape stinsă, să vadă în adâncurile aceluia cotlon. Lumina palidă nu ne permitea să îi vedem capătul.

— Înaintează, am spus eu; butoiul de Amontillado este înăuntru. Cât despre Luchesi...

— El este un ignorant, m-a întrerupt prietenul meu, pășind nesigur înainte, în vreme ce eu îl urmam îndeaproape. Într-o clipă ajunsese la capătul nișei și, văzând că înaintarea îi fusese oprită de piatră, rămăsese în loc privind prosteste. În clipa următoare l-am înlănțuit pe peretele de granit. Pe suprafața acestuia se aflau două belciuge de fier, depărtate unul de celălalt la vreo două picioare pe orizontală. De unul din acestea am prins un lanț scurt, iar de celălalt un lacăt. Aruncând zalele în jurul taliei sale, nu mi-au trebuit decât câteva secunde ca să le fixeze. El era prea uluit ca să se opună. Trăgând cheia m-am retras din acel locșor.

— Dă cu mâna pe perete, am spus eu; nu se poate să nu simți salpetrul. Într-adevăr, este foarte umed. Dă-mi voie să te „împlor” încă o dată să te întorci. Nu? Atunci trebuie neapărat să te părăsesc. Dar mai întâi trebuie să îți acord toate micile atenții care îmi stau în putere.

— Amontillado-ul! a strigat prietenul meu, care încă nu își revenise din uimire.

— Adevărat, am răspuns eu; Amontillado-ul.

Rostind aceste cuvinte, am scormonit prin movila de oase de care am pomenit mai devreme. Aruncându-le deoparte, am scos la iveală o oarecare cantitate de pietre de construcție și mortar. Cu aceste materiale și cu ajutorul

mistriei mele, am început să zidesc cu vioiciune intrarea nișei.

Abia așezasem primul rând de zidărie când am descoperit că beția lui Fortunato trecuse în mare măsură. Primul semn al acestui lucru a fost un strigăt de durere venit din adâncul nișei. Nu era strigătul unui om beat. Apoi a urmat o tăcere lungă și apăsătoare. Am așezat cel de-al doilea rând, și pe al treilea, și pe al patrulea; apoi am auzit smuciturile furioase ale lanțului. Zgomotul a durat câteva minute, pe parcursul cărora, ca să îl aud mai bine, am încetat munca și m-am așezat pe grămada de oase. Când, în cele din urmă, zdrăngănitul a încetat, am apucat din nou mistria și am așezat fără întrerupere al cincilea, al șaselea și al șaptelea rând. Zidul se înălța acum aproape până la pieptul meu. M-am oprit din nou și, ținând torțele deasupra zidăriei, am aruncat câteva raze palide pe silueta dinăuntru.

O rafală de țipete tari și ascuțite, izbucnind din gâtul formei înlănțuite, a părut să mă arunce înapoi cu violență. Pentru o clipă am ezitat... am tremurat. Scoțând spada din teacă, am început să împung cu ea prin nișă, dar un gând de moment m-a făcut să mă liniștesc. Am pus mâna pe peretele solid al catacombei și l-am pipăit satisfăcut. M-am apropiat din nou de zid. Am răspuns strigătelor celui ce făcea gălăgie. Le-am repetat ca un ecou... m-am alăturat lor... le-am întrecut în volum și în vigoare. Am făcut așa și gălăgia a încetat.

Era miezul nopții acum și sarcina mea se apropia de sfârșit. Așezasem cel de-al optulea, al nouălea și al zecelea rând. Pusesem o parte din al unsprezecelea și cel din urmă; nu mai rămăsese decât o singură piatră de potrivit și de tencuit. M-am luptat cu greutatea ei, am pus-o parțial în locul

în care trebuia să stea. Dar acum, din nișă a venit un râs înfundat care mi-a ridicat părul în cap. Acesta a fost urmat de o voce tristă pe care cu greu am recunoscut-o ca fiind cea a nobilului Fortunato. Vocea a spus:

— Ha! Ha! Ha!... He! He!... O glumă bună, într-adevăr... o farsă excelentă. Ne vom tăvăli pe jos de râs la *palazzo*... He! He! He!... la un pahar de vin... He! He! He!

— De Amontillado! am spus eu.

— He! He! He!... He! He! He!... Da, de Amontillado. Dar nu cumva se face târziu? Nu cumva ne așteaptă la palat Doamna Fortunato și ceilalți? Hai să mergem!

— Da, am spus eu, hai să mergem.

— Pentru Dumnezeu, Montresor!

— Da, am spus eu, pentru Dumnezeu!

Dar la aceste cuvinte am așteptat în van un răspuns. Am devenit tot mai neliniștit. Am strigat tare:

— Fortunato!

Niciun răspuns. Am strigat din nou:

— Fortunato!

Tot niciun răspuns. Am împins o torță prin deschizătura rămasă și am lăsat-o să cadă înăuntru. De acolo s-a întors numai un zdrăngănit de clopoței. A început să mi se facă rău... din cauza umezelii din catacombe. M-am grăbit să termin treaba. Am împins ultima piatră la locul ei; am tencuit-o. În fața noii zidării am ridicat din nou parapetul de oase. Timp de o jumătate de secol niciun muritor nu le-a deranjat. *In pace requiescat!* (Odihnească-se în pace!)

Demonul perversității

În ceea ce privește abilitățile și impulsurile – *prima mobilia* (motivația primară) a sufletului omenesc, frenologii nu au reușit să facă loc unei înclinații care, deși existând în mod evident ca un sentiment radical primitiv, ireductibil, a fost la fel de bine trecută cu vederea de toți moralisții care le-au precedat acestora. Din pură mândrie a rațiunii, toți am trecut-o cu vederea. Am lăsat existența ei să scape simțurilor noastre, doar din lipsa credinței – fie ea credință în Revelație sau credință în Cabala. Ideea existenței acesteia nu ne-a venit niciodată, pur și simplu din cauza inutilității ei. Nu am văzut nevoia impulsului... din cauza înclinației. Nu i-am putut percepe necesitatea. Nu am putut să o înțelegem... adică, nu am fi putut să o înțelegem, nici dacă noțiunea acestui *primum mobile* (primul lucru care s-a mișcat) ne-ar fi fost irpusă; nu am fi putut înțeleg în ce fel a influențat el lucrurile omenești, fie ele temporare sau eterne. Nu poate fi negat că frenologia și, în mare măsură, toată metafizica au fost la început amestecate. Omul intelectual, sau logic, mai degrabă decât omul cu înțelegere și spirit de observație, s-a pornit să își imagineze țeluri... să-i impună lui Dumnezeu scopuri. Înțelegând astfel, spre satisfacția sa, intențiile lui Iehova, din aceste intenții el și-a construit nenumăratele lui sisteme imaginare. În ceea ce privește frenologia, de exemplu, noi am stabilit mai întâi, destul de firesc, că Divinitatea a plănuit că omul trebuie să mănânce. Apoi i-am desemnat omului un organ pentru alimentare, iar acest organ este mijlocul prin care Zeitatea îl constrânge pe om să mănânce, vrea-nu vrea. În al doilea rând, după ce s-a stabilit

că este voia Domnului ca omul să-și perpetueze specia, am descoperit un organ al erotismului. Și la fel cu combativitatea, cu idealitatea, cu cauzalitatea, cu constructivitatea – astfel, pe scurt, cu fiecare organ, indiferent că el reprezenta o înclinație, un sentiment moral sau o facultate a intelectului pur. Și în aceste aranjamente ale principiilor acțiunii umane, adepții lui Spurzheim, fie că aveau dreptate sau nu, în parte sau în totalitate, nu au făcut altceva decât să urmeze, ca principiu, pașii predecesorilor lor, deducând și stabilind fiecare lucru din destinul preconcept al omului și pe baza scopurilor Creatorului său.

Ar fi fost mai înțelept, ar fi fost mai sigur, să clasificăm (dacă trebuia să clasificăm) pe baza a ceea ce a făcut de obicei sau ocazional omul și pe baza a ceea ce făcea întotdeauna ocazional, decât pe baza a ceea ce am considerat noi că a vrut Zeitatea ca el să facă. Dacă nu îl putem înțelege pe Dumnezeu din lucrările Sale vizibile, atunci cum o putem face în gândurile sale de neconceput, care aduc la viață toate lucrările sale? Dacă nu îl putem înțelege în creaturile Sale obiective, cum am putea să o facem în modurile și fazele Sale de creație autonome?

Logica, *a priori*, ar fi făcut frenologia să admită, ca principiu inerent și primitiv al acțiunii umane, un lucru paradoxal, pe care l-am putea numi perversitate, din lipsa unui termen mai caracteristic. În sensul pe care îl atribui, el este, de fapt, un mobil fără un motiv, un motiv care nu e *motiviert* (motivată – germ.). Sub influența lui, noi acționăm fără un scop inteligibil, sau, dacă aceasta va fi privită ca o contradicție între termeni, am putea modifica propoziția astfel încât să spună că, sub influența lui, noi acționăm, din motivul că nu ar trebui să o facem. În teorie, niciun motiv nu